

SHIN KYUNG-SOOK
KAI
NUVYKAU
PAS
TĖVĄ

„PRAŠAU, PASIRŪPINK MAMA“
AUTORĖS KŪRINYS

Romanas

baltos lankos

Shin Kyung-sook

Kai nuvykau pas tėvą

romanas

Iš korėjiečių kalbos vertė Martynas Šiaučiūnas-Kačinskas

baltos lankos

Kai mama, kad atsigultų į ligoninę, išvažiavo kartu su seserimi, senuose namuose J mieste tėtis liko vienas.

Jei sesuo nebūtų pasakiusi, kad jiedviem išeinant tėtis pravirko prie vartų, nė nebūčiau pagalvojusi, jog visą tą laiką, kol nebus mamos, turėsiu praleisti J. Jau daugiau nei penkerius metus nebuva ten lankysis. Per tą laiką tėvai po truputį paseno. Jau keletą metų broliai ir sesuo kiekvieną savaitgalį paeiliui apsilankydavo gimtuosiuose namuose, nuvedavo tėtį į kirpyklą, apsipirkę ir pagaminę maisto savaitei, pripildydavo šaldytuvą, tačiau aš prie jų neprisidėjau. Kai jaunėlis brolis šeimos pokalbių svetainėje sudarinėdavo tvarkaraštį: kas šį savaitgalį nuvažiuos į J, kas ten lankysis kitą – tiesiog tylomis stebėdavau. Praradus dukterį visi ryšiai, kuriuos buvau užmezgusi, kuriuos bandžiau palaikyti, tapo visiškai bereikšmiai, kai kurie jų subyrėjo į šipulius. Pirmiausia nutraukiau ryšius su pasenusiais tėvais. Jie iškart supranta, kad mano balsas prislopintas, veidas aptemęs. Nenorėjau, kad jaudintųsi. Sukūriau istoriją, kad atsirado reikalų iškeliauti labai toli. Kad kurį laiką negalėsiu lankytis J. Kad gyvensiu užsienyje, todėl dėl laiko skirtumo negalėsiu dažnai skambinti. Taip bėgant laikui lyg akmuo kietą mano širdį sudrebino žinutė, kad tėtis verkė. Kai palikau

gimtinę, jis kiekvieną kartą šitokiu būdu mane parsikviesdavo. Jau norėjau taip rašyti, tačiau tai nebūtų tikslu. Nes pats tėtis man niekada nieko nesakydavo. Kai iš mamos, brolių ar sesers išgirdavau, kad jam kas nutikę, visuomet skambindavau ar sėsdavau į traukinį ir vykdavau jo aplankyti. Jei taip nebūčiau dariusi, tėtis vis būtų šmėžavęs prieš akis ir neleidęs susikaupti kitiems darbams. Kai išgirdau, kad jis verkė, pasirodė, kad viskas staiga nutolo, tapo tylu lyg kapuose, o paklausus „Kodėl?“, sesuo teatsakė „Nežinau“. Aš, paklaususi, kodėl tėtis verkė, ir sesuo, atsakiusi nežinanti, vienu metu giliai atsidusome. Nesugebėjome atsikratyti naštos, kuri kartu su atodūsiu prislėgė mūsų krūtines, tad trumpam stėjo tylą. Tą akimirką mano galvoje jau sukosi mintis: „Juk reikėjo ir tėtį kartu vežtis“, o sesuo tarė, jog mintis pasikviesti ir tėtį kartu kilo tik supratus, kad jis lieka vienas...

– Jaučiuosi taip, lyg būčiau vaiką palikusi prie upės...

Sakinio nesugebėjo baigti.

– Kai žengėme pro vartus, pasiūliau: „Tėti, gal važiuosite kartu?“, bet jis atsisakė. Tarė „ne“ ir pravirko.

Kaip turėjo jaustis tėtis, kad netgi pravirko, sergančią mamą išleisdamas į Seulą kartu su seserimi? Tikėjosi, kad neapsikentusi mama ims raminti: „Ko čia verk? Ar galo ieškot važiuoju? Tuoj pat grįšiu, tujen save prižiūrėk“, tačiau ši irgi ėmė verkėti. Tas vaizdas taip aiškiai stovėjo priešais akis, kad nejučia užsimerkiau.

– Jei kas būtų pamatęs, būtų pagalvojęs, kad juodu amžiams išskiriu, – sausiai pasakė sesuo.

Rytoj mama gulsis į ligoninę. Net ir nevažiuodama į J, netgi neskambindama tėvams, per šeimos pokalbių svetainę sužinodavau, kas ten vyksta. Mat nuo kažkurio laiko broliai ir

sesuo ten ėmė aptarti tėvų reikalus. Tad dabar sesuo, mamą nuvežusi pas vyriausiąjį brolių, grįždama namo man paskambino.

– Bet žinai, sesut, visi taip daro.

– ?..

– Ką tik brolienė pasakojo, kad visi taip daro.

– Ką?

– Kai pasakiau, kad tėtis verkė, brolienė liepė per daug nesijaudinti, nes visi tėvai taip elgiasi. Kai jos mama susirgo ir turėjo važiuoti Seulan gultis į ligoninę, jos tėtis irgi ėmė verkėti.

Brolieinės tėvas prieš porą metų paliko šį pasaulį.

– Atrodo, visi tėvai taip elgiasi. Be reikalo tau paskambinau.

Labiausiai širdį aitrino tai, kad sesuo, visuomet norėdavusi kaip nors išspręsti visas problemas, dabar lyg ir norėjo linkti ton pusėn, kad visi tėvai taip elgiasi, bet greičiausiai tai daryti sekėsi sunkiai, nes „Per daug nesijaudinkime“ ištarė labai liūdnei.

– Tėtis taisosi dantis?

Į mano klausimą sesuo nieko neatsakė. Toji tylą – lyg bežodis priekaištas man: „Ar visą tą laiką buvai ne per daug abejinga?“ Jaunėlis pokalbių svetainėje buvo parašęs, kad tėvas pradėjo lankytis dantų klinikoje. Regis, kai vienas nuėjo pas gydytoją mieste, jam buvo liepta atsivesti vieną iš artimiausių giminaičių: sutuoktinę arba kurį nors vaiką. Todėl tėtis pasiėmė netoliese gyvenantį savo pusbrolio sūnų Isakį. Šiam jau per keturiasdešimt, tačiau visoje apylinkėje jis pats jauniausias, o su mūsų mažyliu kartu netgi lankė mokyklą ir buvo gana geri draugai, kol pastarasis paliko J, kad galėtų studijuoti universitete. Tėtis apsilankymus dantų klinikoje norėjo nuslėpti ne tik nuo mūsų, bet ir nuo mamos, tačiau Isakis paskambino mažyliui, o tada sužinojo visi. Nežinau, ką išgirdę apie gydymą

manė kiti, tačiau aš buvau visai nelinkusi galvoti apie tai, ar tėtis viską iškęs, todėl net per smulkiausius aptarinėjimus neparašiau nė žodelio. Tai nutiko tik prieš mėnesį, o jau buvau viską pamiršusi, tad ar galėjau ką nors sakyti, net jei būčiau buvusi išvadinta abejinga? Tikriausiai supratusi, kad pasijutau nesmagiai, sesuo skubiai tarė, kad dabar tikrai neturėčiau dėl to jaudintis, ir padėjo ragelį. „Dėl to.“ Šių sesers žodžių aidas mano kūną tarsi prirakino prie kėdės. Visiškai be jėgų praleidusi keletą valandų, nusipirkau traukinio bilietą į J, susipakavau nešiojamąjį kompiuterį ir šeimos pokalbių svetainėje parašiau apie savo kelionę. Pranešiau, kad tą laiką, kol mama gulės ligoninėje, praleisiu pas tėtį. Visi tikriausiai buvo sukrėsti mano pasirodymo po kelerių metų, nes mačiau tik žinutes „perskaityta“, bet niekas nieko nerašė. Prie durų jau laukė iškviestas taksi į Seulo stotį, bet į akis krito ant durų lentelės naujai išpaustas dukters vardas. Ištiesusi ranką per jį perbraukiau. Ir per šalia prikaltą žydrą driežą, visiškai tokį patį kaip dukters vaikystės eskizų sąsiuvinyje.

Kad tėtis verkė, išgirdau ne pirmą kartą.

Kai baigiau devintą klasę ir išvykau iš J, jis ašaras liejo tris dienas. Mama pasakojo, jog nuvežusi mane į Seulą grįžo namo, o tėčio akys buvo tokios užtinusios, kad neatslūgo net trejetą dienų. Verkė parduotuvėje semdamas makolį* semtuvu, padarytu iš moliūgo, verkė sėsdamas ant krovininio dviračio ir važiuodamas į miestelio didmeninės prekybos centrą cigarečių. Tuo metu jis turėjo maisto prekių parduotuvę pačiame miestelio gale, prie geležinkelio. Tėtis? Kai išgirdau, kad mane

* Silpnas alkoholinis gėrimas iš fermentuotų ryžių (čia ir toliau – vert. past.).

išleidęs jis verkė, net apstulbau. Ašaros, kurių nebuvo nė įsi-vaizdavusi. Mama sakė, kad irgi pirmą kartą matė jį verkiant. Apie mane kalbėjęs: „Kaip dar tokia maža, nesuaugusi...“ Vis-ką nuleidau juokais: „Bet aš didesnė už eilinę devintokę. Me-tras šešiasdešimt trys centimetrai juk visai nemažai.“

Tuo metu tėtis antrą kartą užsiėmė prekyba.

Kam gi priklausė toji parduotuvytė prie geležinkelio bėgių? Tėtis ją perėmė, kai lankiau antrą ar trečią klasę, vėliau jos at-sisakė, o kai pradėjau eiti į septintą – vėl ėmė prekiauti. Pasa-kius „maisto prekių parduotuvė“ prieš akis tikriausiai iškyła šiuolaikiniai prekybos centrai ar mažos būtiniausių prekių parduotuvės, tačiau šioji nė joms neprilygo, tai buvo „san-dėliu“ vadinama ankšta, apšiurusi miestelio krautuvė. Asor-timentas – vitrinose išdėlioti saldumynai, kramtomoji guma, pyragėliai, karamelė, prekių rūšis suskaičiuoti netrukdamo nė penkių minučių, o pagrindinės įplaukos – iš prekybos cigare-tėmis. Viduje – didžiulė statinė, pripilta makolio iš varyklos, šalia – apverstas semtuvas, nuo kurio visuomet trenkdavo al-koholiu. Tėtis tuo semtuvu iš statinės pasemdavo makolio ir įpildavo į arbatinį. Pagrindiniai klientai – miestelio gyventojai ar žmonės, kurie apsilankę mieste turėjo grįžti į Činsano ri* ar Samsano ri, esančius dar toliau nei mūsų kaimelis, Čonano pusėje. Saulei leidžiantis galėdavai dažnai matyti, kaip laukuo-se darbus baigę kaimiečiai susirenka tėčio parduotuvėje išger-ti makolio, tame sambūryje nebebūdavo galima atskirti, kas savininkas, o kas pirkėjas. Kartais net iki tamsos užsitęsdavo

* Smulčiausias Korėjos administracinio suskirstymo vienetas, kaimo atitikmuo.

juto* žaidimas iš sodžiaus**. Ir dabar kažkodėl nei iš šio, nei iš to prieš akis iškyla nutįsęs ilgų guminių juostų ryšulys prie parduotuvės durų. Jos siūbuodavo lyg svyrukočio gluosnio šakos. Kai mama mane pasiūsdavo su reikalais ar paprašyti tėčio pinigų, apšivyniodavau tas gumas apie rankas ir sušukdavau parduotuvės vidun: „Tėti!“

Kartais taip ir nesugebėdavau paprašyti pinigų, o tiesiog tampydavau tas niekuo dėtas gumas. Retsykais žmonės jų nusipirkdavo. Giedromis dienomis nuimdavo dangčius nuo tven-džango*** ar kitokio padažo statinių, o jas dengiančias drobes užspausdavo tomis guminėmis juostomis, kad vėjas nenuneštų. Tokia buvo ta parduotuvė. Būtiniausi daiktai, kurių gali staiga prireikti, bet nesinori eiti iki centro, sumaniai išdėlioti lentynose ir vitrinoje. Tą dieną, kai palikau J, nuėjau į parduotuvę atsi-sveikinti su tėčiu. Kaip ir kiekvieną kartą, ją pasiekusi, sugrie-biau nukarusias gumines juostas ir sušukau: „Tėti!“, bet, jam nė nespėjus pasirodyti, naujuoju keliu iki parduotuvės atvažiuo traukinių stoties link važiuojantis autobusas. Buvo jau vėlus vakaras. Jei praleisiu šį autobusą, iki stoties teks eiti pėsčiomis. O kai ją pasieksiu, traukinys bus nuvažiavęs. Nerimo pilna širdimi žiūrėju į tamsią parduotuvę ir vis šaukiau: „Tėti, tėti...“

Kai tenka gyvenime su kuo nors išsiskirti, kartais girdžiu savo pačios balsą, skambėjusį tuo metu.

Tas nekantrus balsas, kai žiūrėdama į stovintį autobusą vis šaukiau: „Tėti, tėti...“ Kai kokius nors santykius reikia nutraukti,

* Tradicinis korėjietiškas stalo žaidimas.

** Populiariausias korėjiečių alkoholinis gėrimas.

*** Raugintų sojų pupelių padažas, dažna korėjietiškos virtuvės sudedamoji dalis.

nes jokios ateities vis tiek nematyti, lyg koks būgnas bum bum bum galvoje aidi tuo metu ant naujojo kelio skambėjęs mano pačios beviltiškas balsas: „Tėti, tėti...“ Netgi galvojant, kas liks toje vietoje, kai manęs nebebus, prieš akis iškyla vienišas tėvo siluetas, kurį mačiau pro autobuso langą, kai, sušukusi: „Tėti, išvažiuoju“, į jį įlipau. Autobusas, į kurį turėjau lipti, stovėjo, tėtis, su kuriuo reikėjo atsisveikinti, – viduje, o aš, bijodama, kad autobusas gali nuvažiuoti, į parduotuvės tamsą sušukau: „Tėti, išvažiuoju“ ir pribėgusi šokau vidun. Įlipusi iškišau galvą ir vis žiūrėjau į parduotuvę. Bandžiau atidaryti langą, tačiau nesisekė. Prie stiklo prisiplojusi delnais žiūrėjau į tamsoje stovintį tėtį. Šis išbėgo iš parduotuvės ant vienos kojos avėdamas šlepetę, ant kitos – guminį batą, nežinodamas, mojuoti ar ne, niūriai stovėjo žvelgdamas į autobusą, kuriuo turėjau išvažiuoti. Jo siluetas prie vis dar linguojančių guminių juostų, kurias visai neseniai buvau sugriebusi, o paskui staiga paleidau. Iš parduotuvės sklindanti šviesa metė šešėlius ant nežinančio, kaip elgtis, tėčio veido. Autobusas taip ir nuvažiavo, nedavęs nė sekundėlės atsisveikinti su juo, nykiai stovinčiu. Kartais svarstau, kiek laiko jis dar ten stovėjo, man išvažiavus? Ką turėjo galvoti, žiūrėdamas į tamsų naująjį kelią, kuriuo nuvažiavo autobusas? Po kiek laiko vėl grįžo į parduotuvę? Visą tą laiką, kol gyvenau mieste, kiekvieną kartą pagalvojus, kad tėtis verkė toje apšiurusioje parduotuvėje, rankos pačios pakyla prie kaktos, krūtinėje staiga pasidaro tylu, kad ir ką darčiau, širdis prisipildo laukimo ir kantrybės. Parduotuvė, kur žmonės sėdėdami ant seno pailgo suolo gerdavo makolį, gėrimo statinėje plūduriuojantis semtuvas su rankena, alaus buteliai, vasarą sustatyti į šaltą vandenį guminiame inde, kad neatšiltų... Tamsiame parduotuvės kambarėlyje kažkur giliau

bet kaip numesti, tačiau visuomet ten laikomi tėčio būgnas, lazdelės ir...

Beveik pajuodusi medinė dėžutė su spynele.

Jos viduje – tėčio parduotuvėje uždirbti pinigai. Dabar karaliaus Sedžiongo atvaizdas nupieštas ant dešimties tūkstančių vonų banknoto, o tada puikavosi ant šimto vonų. Banknotai dėžutės viduje lygūs, sudėti vienas ant kito, tad ir karaliaus Sedžiongo veidas lygus, nesusiraukšlėjęs. Kartais ten atsidurdavo vienas kitas penkių šimtų vonų banknotas, jei labai pasisekdavo – netgi tūkstančio. O šalia – monetos. Generolą I Sunšiną ir laivus-vėžlius* pirmą kartą pamačiau būtent ant banknotų dėžutėje. Kadangi ir vaikui reikia pinigų, kartais užsukdavau į parduotuvę pakeliui į mokyklą norėdama jų paprašyti, o tėtis plaudamas grindis paklausdavo, kiek reikia. Veidas parausdavo, širdis imdavo daužytis krūtinėje atsakant. Tėtis nekreipdavo nė mažiausio dėmesio į mano susijaudinimą ir į delną įsprausdavo saują monetų. Nė karto man nebuvo priekaištavęs ar aiškinęs kaip kiti: gerai mokykis, neleisk pinigų niekam. Jei plaudavo grindis – nusišluostydavo rankšluosčiu rankas, atidarydavo dėžutę, išėmęs įduodavo prašomą sumą ir ramiai pažvelgęs man į akis tiesiog paglostydavo galvą. Tą dėžutę pats sumeistravo, kai pirmą kartą ėmėsi prekybos. Kai pagalvoju, kad darant dėžutę, į kurią galėtų tilpti vos penkios knygos, tėčiui buvo dvidešimt keleri metai,

* Kai 1592–1598 metais japonai puolė Korėją, išibrovėlius pavyko išvyti pastačius dengtus laivus (todėl jie ir vadinami laivais-vėžliais), kuriuos sukūrė generolas I Sunšinas.

pasidaro silpna. Ką jis tada galvojo, kai būdamas dar toks jaunas įtaisė vyrus, kad dėžutę galėtum darinėti, spynelę, kad ją galėtum užrakinti? Ji tokio dydžio, kad kažkada galėjau ant jos netgi atsisėsti, o laikui bėgant ėmė atrodyti kaip antikvarinė. Kai matydavau nagingai sumeistrautą spynelę, negalėdavau patikėti, kad tėtis ją padarė pats. Parduotuvę perdavus kitam žmogui, ji kurį laiką voliojosi namie ant grindų. Prisimenu, kaip buvau išsigandusi, kai vienas iš brolių ten įkišo nugaišusių paukščių, atrodo, kad, tėčiui nedirbant parduotuvėje, ant žemės besivoliojančią dėžutę broliai naudodavo tada, kai reikėdavo ką nors skubiai kur nors įkišti. Bet ir tai ilgai netruko, ji tapo visiškai nereikalingu daiktu: jei kas padėdavo čia, kitas perkeldavo ten, o trečias perdėdavo dar kur nors, ji niekam neberūpėjo. Kad kiti prie jos nesiliestų, ten įdėdavau naują kreiducių dėžutę, laikydavau anksti nukritusius persimonus, kol šie sunokdavo, iš mokyklos pasiskolintas knygas, užlenkusi puslapį toje vietoje, kurioje baigiau skaityti. Įkišusi dienaoraštį, užrakindavau. Kurį laiką mano nuosavybe buvusi dėžutė, tėčiui vėl perėmus parduotuvę, grįžo atgal ir tapo pinigų saugykla. Tik dabar suprantu, kad tėtis ėmė ten dirbti tuo metu, kai mūsų šeimai pinigų reikėjo labiausiai. Kai mūsų šešetas be perstojo valgė ir vienas po kito stojo į gimnazijas. Ar po to, kai tėtis parduotuvę vėl perdavė kitam žmogui, toji dėžutė grįžo namo? Tuo metu jau buvau palikusi namus. Kai jis visiškai baigė darbą parduotuvėje, daugiau jos nebemačiau. Juk iš tėčio verslą perėmusiam žmogui irgi kur nors reikėjo laikyti pinigus, tad ji galėjo likti ten.